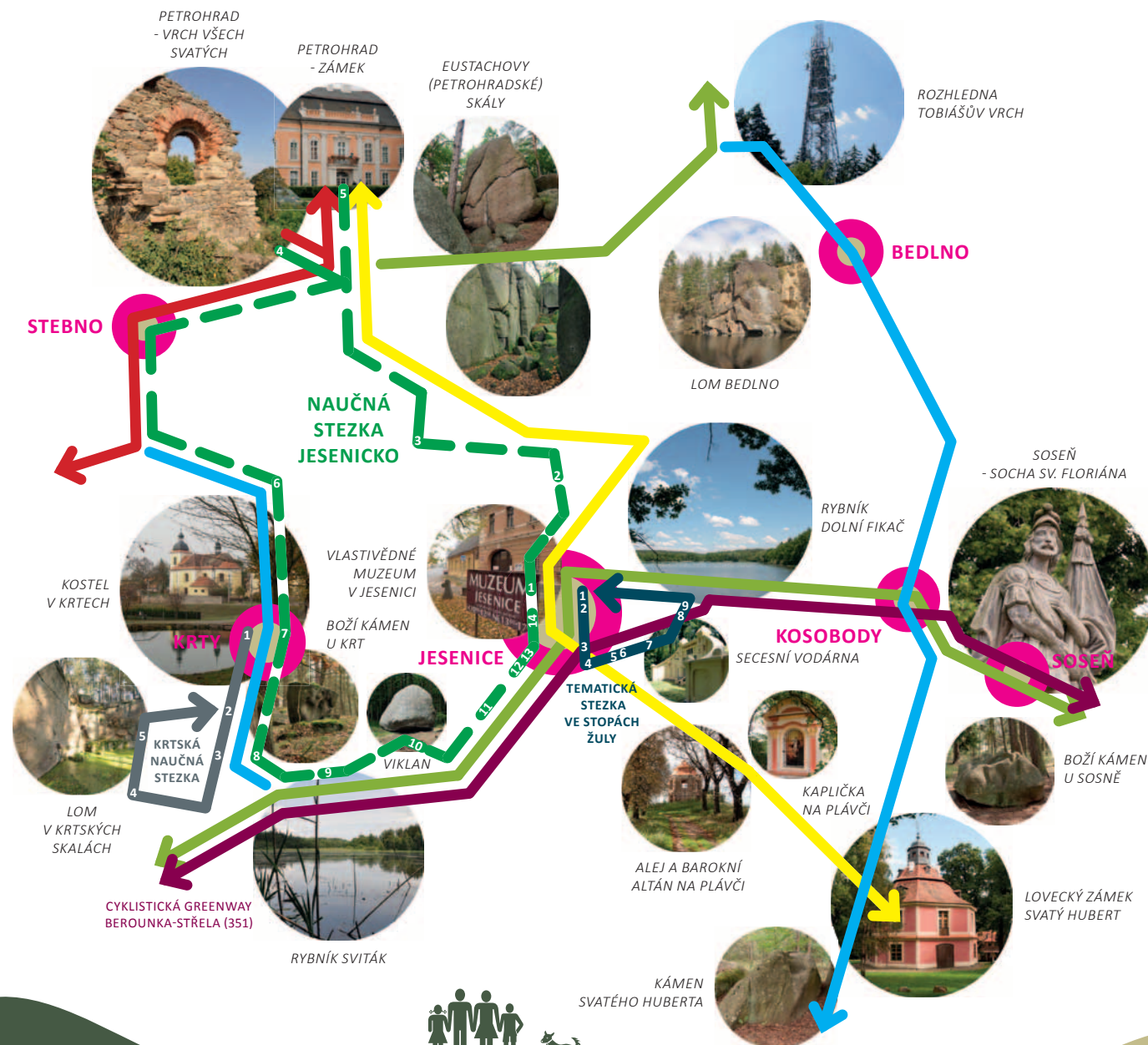

Básník Jaroslav Vrchlický

poznal Jesenicko v sedmdesátých letech devatenáctého století. Bylo mu tenkrát něco málo přes dvacet let, studoval v Praze filozofii a na prázdniny jezdil do ševcovského městečka Čistá nedaleko Jesenice, kde jeho otec získal místo správce moderního parního mlýna. Na svých poetických toulkách zdejší krajinou zavítal Vrchlický několikrát na vrch Všech svatých u Petrohradu a zvláště ho upoutal svatohubertský les.

JESENICKO

značené turistické trasy, naučné stezky, cyklotrasy

JESENICE

značené turistické trasy,
památky, zajímavosti

WWW.JESENICE-RA.CZ

- 1 Náměstí - Vlastivědné muzeum (informační místo), sloup Nejsvětější trojice, budova bývalého dětského domova Heimat für Heimatlose, začátek NS Jesenicko a Ve stopách žuly
- 2 Muzeum Jesenická továrna
- 3 Dům starosty Franze Fassla (čp. 29)
- 4 Kostel, soubor soch svatých, fara, erbovní deska
- 5 Secesní budova bývalé obecné a měšťanské školy, bývalý hotel Worschech (vedle školy)
- 6 Celní kolo (pod náspem silnice u rohu zahrady)
- 7 Památná alej na hrázi Velkého rybníka
- 8 Obnovená kaplička sv. Jana Nepomuckého
- 9 Viklan (na Kněží hoře na trase NS Jesenicko)
- 10 Památná alej na Plavči, barokní altán, poutní kaplička Panny Marie Altöttingské (na konci aleje, mimo značenou trasu)
- 11 Secesní vodárna
- 12 Rybníky Fikače (na hrázích obou rybníků památné aleje)

ALEGORIE MOUDRÉ PŘÍRODY Z VÝZDOBY BÝVALÉ JESENICKÉ ŠKOLY

Publikace vznikla v roce 2014 v rámci realizace projektu spolupráce Rakovnicko o. p. s. (MAS Rakovnicko) a MAS Vladař „Jesenicko. Za odměnu“

**PROJEKT SE USKUTEČNIL S PODPOROU
PROGRAMU ROZVOJE VENKOVA ČR**

Texty, fotografie (pokud není uvedeno jinak),
grafická úprava: Roman Hartl (www.romanhartl.cz)

www.jesenice-ra.cz

„Zde tichne Jesenicko turistika - přírodní sporty - poznávání píseň má“

WWW.JESENICE-RA.CZ

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova:
Evropa investuje do venkovských oblastí

V JESENICI U RAKOVNÍKA MÁ TURISTIKA ZELENOU

MĚSTO, OBKLOPENÉ PODMANIVOU KRAJINOU PŘÍRODNÍHO PARKU JESENICKO, SYPE TURISTICKÉ NOVINKY JAKO Z RUKÁVU. V JESENICI A JEJÍM BLÍZKÉM OKOLÍ VZNIKLY OD ROKU 2012 TŘI NOVÉ NAUČNÉ STEZKY, DO MODERNĚJŠÍHO KABÁTU SE PŘEVLEKÁ ZDEJŠÍ ZNÁMÝ AUTO-KEMP, OPRAVUJÍ SE A OBNOVUJÍ PAMÁTKY, SLAVNÉMU INŽENÝRU PAVLU PAVLOVI SE PODAŘILO OŽIVIT POPULÁRNÍ, PADESÁT LET NEHYBNÝ JESENICKÝ VIKLAN, VE MĚSTĚ SE OTEVŘELO NOVÉ MUZEUM JESENICKÁ TOVÁRNA VĚNOVANÉ HISTORII MÍSTNÍ VÝROBY OBUVNICKÝCH PODKŮVEK, STÁLE VĚTŠÍ OBLIBĚ SE TĚŠÍ ZÁŘIOVÉ ŠTRÚDLOVÉ SLAVNOSTI I ŘÍJNOVÝ JESENICKÝ FESTIVÁLEK PŘÍRODNÍCH SPORTŮ SE SVÝMI TURISTICKÝMI POCHODY, ZÁVODY HORSKÝCH KOL, BĚŽECKÝMI ZÁVODY A DOBRODRUŽNÝMI CESTOVATELSKÝMI PŘEDNÁŠKAMI. S MÍSTNÍMI PAMĚTIHODNOSTMI A ZAJÍMAVOSTMI SE NOVĚ MŮŽETE SEZNÁMIT I NA PŘÍLEŽITOSTNÝCH VLASTIVĚDNÝCH VYCHÁZKÁCH SE ZASVĚCENÝM VÝKLADEM NEBO PŘI TOULKÁCH S TIŠTĚNÝMI VÝLETNÍMI PRŮVODCI ČI S PUBLIKACÍ OSOBNOSTI JESENICE A PETROHRADU.

**BÁSNÍK JAROSLAV VRCHLICKÝ
O KRAJINĚ JESENICKA OČAROVANĚ
NAPSAL: „ZDE TICHNE PÍSEŇ MÁ!“
JAKOU POKLONU SLOŽÍTE
JESENICKU VY?**

Vzhůru do přírody

Jesenicko je oblastí pro přírodní sporty i poznávání

První ročník dnes již zavedeného a populárního Festiválku přírodních sportů a cestování v Jesenici, který se konal v roce 1999, se stal startovním výstřelem nové éry. Éry Jesenicka jako kraje zaslíbeného přírodním sportům. Stoupající počet účastníků Festiválku tento trend potvrzuje. V nabídce Festiválku jsou turistické pochody pro nejširší veřejnost, závody v terénním běhu, extrémní závody horských kol či maraton poutavých přednášek cestovatelů a dobrodruhů.

k pěším túrám, k severské chůzi, k rekreačním výšlapům na kole i k drsným terénním jízdám na horském kole, k rekreačnímu i terénnímu běhu.

Foto: jesenickyfestivalek.cz

Foto: jesenickyfestivalek.cz

Festiválek přírodních sportů a cestování

Krajina u Hůrek

Členitá a atraktivní krajina přírodního parku Jesenicko a sousedního Rabštejska, Žihelska a ČistECKa, protkaná hustou sítí značených turistických a cykloturistických tras vůbec skýtá spoustu bezvadných příležitostí, tras a terénů

Okolí Petrohradu poseté skalami a balvany se stalo vyhlášenou boulderingovou lokalitou. Pro ty, kteří si nechtějí jen dát pořádně do těla a testovat svou odolnost a výdrž, ale spíš poznávat a poklidně vstřebávat melancholické genius loci zdejšího kraje, jsou k dispozici vlastivědné naučné a tematické stezky a také sada vlastivědných průvodců po značených turistických stezkách i mimo ně, které vydává město Jesenice ve formě praktických skládek kapesního formátu (dosud vyšlo: vycházka Za zajímavostmi a památkami historického jádra Jesenice,

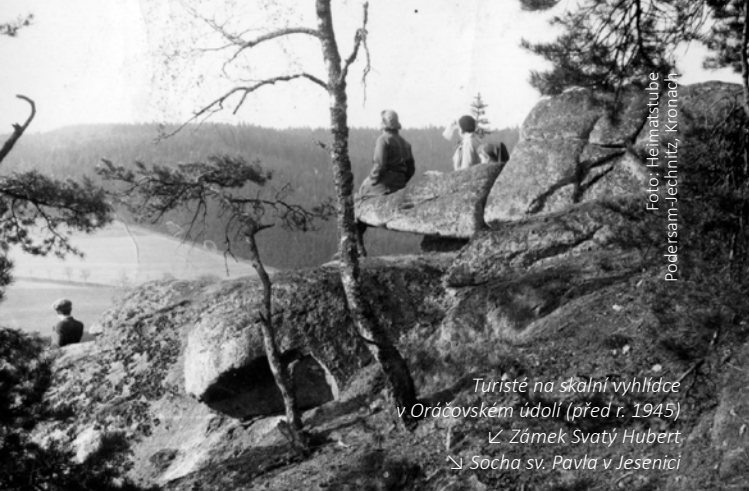

Foto: Hejmatstube
Podersam-Jechnitz, Kronach

*Turisté na skalní vyhlídce
v Oráčovském údolí (před r. 1945)
↙ Zámek Svatý Hubert
↘ Socha sv. Pavla v Jesenici*

výlet Z Jesenice do Petrohradu, výlet Z Jesenice za trpaslíky do Krtských skal, výlet Z Jesenice k loveckému zámku Svatý Hubert, výlet Ze Sosně k Božímu kameni).

Na výlety krajinou Jesenicka se můžete stále častěji vydat i v doprovodu zasvěcených průvodců a objevovat tak i skrytá a běžně nepřístupná zajímavá místa. A pro lovce pokladů má Jesenicko několik geocachingových schránek.

Informace o turistických novinkách a akcích najdete na www.jesenice-ra.cz. Termín a program Festiválku je na www.jesenickyfestivalek.cz.

Foto: Markéta Hartlová

*Vlastivědná vycházka u příležitosti
otevření naučné stezky Jesenicko*

Krajina u Sosně

Naučná stezka Jesenicko

Túra krajinou poutavých historických příběhů

Krajina Jesenicka a Petrohradská je tak podmanivá, že i básníkům v ní docházejí slova. Přesvědčí vás o tom vlastivědná naučná stezka Jesenicko. Na svých čtrnácti zastaveních vám bude vyprávět o jejích pokladech, pamětihodnostech a kamenných kuriozitách, o tajemných pověstech, o osobnostech, které svým dílem přispěly k utváření jejího osobitého charakteru, a přiblíží vám i bohatství a rozmanitost zdejší ptačí fauny. Dech se vám bude tajit při líčení katastrofální povodně v roce 1872, s jesenickými černými čápy se vydáte na dobrodružnou cestu do Afriky. A stejně jako romantičtí poutníci 19. století budete „opojeni blahem“ z velkolepé a nádherné vyhlídky z vrchu Všech svatých u Petrohradu.

Okružní vlastivědná naučná stezka Jesenicko začíná na

*Úvodní panel
naučné stezky Jesenicko*

náměstí v Jesenici a je dlouhá přibližně dvacet kilometrů. Jste zvědaví, jaké zajímavosti vás na její trase čekají? Úvodní zastavení patří pokladům. Těm opravdovým. Zdejší kraj se totiž pyšní dvěma slavnými archeologickými nálezy – skvostnou keltskou falérou (disková ozdoba koňského postroje) a Tleským pokladem středověkých skleněných „mincí“, drobných skleněných kroužků, které svého času sloužily jako náhrada za nedostatkové kovové mince.

Zámek Petrohrad

*Kaple na vrchu Všech svatých
u Petrohradu*

Erb Černínů z Chudenic

Co dělá krajinu krásnou? Odpověď vám dá druhé zastavení stezky. To se věnuje přírodnímu parku Jesenicko, vyhlášenému v roce 1994 k ochraně zdejšího osobitého krajinného rázu a jeho kulturně-historických hodnot. Budete nejspíš překvapeni, že atraktivnější než ohromující panorama velehor je pro většinu lidí třeba docela obyčejný rybník.

Třetí až páté zastavení pojednává o šlechtickém rodu Černínů z Chudenic, který ze svého panství Petrohrad vybudoval ráj na zemi s impozantním zámekem a krajinářským parkem. Ten patřil k nejkrásnějším v Evropě. Dědictvím Černínů je i romantická rozhledna na petrohradském vrchu Všech svatých, kterou si každý plete s autentickými troskami hradu, jenž tam ve středověku stál.

Strašidelná pověst o přízraku krutého správce, který se za bouřlivých nocí prohání okolím Krt, má možná původ v krvavé historii selského povstání proti petrohradské vrchnosti v roce 1680. Vzbouření rolníci tenkrát od svých pánů nechtěli víc než jen lidštější zacházení. Místo úlev je ale čekala jatka. Nerovnou bitvu sedláků s vycvičenými vojáky líčí 6. zastavení stezky.

Malebnou ves Krty proslavily zdejší žulové lomy a pověsti o trpaslících, kteří místním kameníkům pomáhali v jejich těžké práci. O Krtech a zašlé slávě krtských lomů vám povypráví sedmé a osmé zastavení stezky.

Deváté zastavení vás přenesení na křídlech černých čápů do Afriky. Je totiž věnováno fascinujícímu projektu Českého rozhlasu Africká odysea, který před pár lety naučil Čechy milovat a chránit černé čápy. Aktéry Africké odyseje byli i čápi z Jesenicka, zejména čapí pár Kryštof a Dominika. Na zádech nesli batůžky s vysílači, které vědcům

Krtské skály

poprvé umožnily podrobně zmapovat let černého čápa ze střední Evropy do afrických zimovišť. Kam až Kryštof s Dominikou doputovali? A osvědčili po návratu na Jesenicko pověstnou čapí věrnost?

Jak vznikly viklany? Je to jen hříčka přírody nebo důmyslné dílo dávných myslitelů, jak se domníval francouzský keltoman Jacques Chambry? Pokud jde o slavný jesenický Viklan, kterému je věnováno desáté zastavení stezky, neplatí podle pověsti ani to první, ani to druhé. Je prý totiž zkamenělým hříšným srdcem, odsouzeným k věčnému neklidu.

Název „Jesenice u jezera“ byl před druhou světovou válkou synonymem báječné letní dovolené. Odpočívát sem jezdila i pražská smetánka a Velký rybník směle konkuroval svou nabídkou vodních radovánek a plážového vyžití velkoměstským plovárnám. Do idylických předválečných časů jesenického letoviska vás přenese jedenácté zastavení stezky.

Dvanácté zastavení, to je nefalšovaný thriller, vylíčený podle skutečnosti. Odehrává se za katastrofální povodně v roce 1872 a jde v něm o osud města Rakovníka. Zničí ho povodňová vlna, nebo se podaří katastrofu

Velký rybník s plovárnou na dobové pohlednici (před rokem 1918)

Rybník Sviták

odvrátit? Doslova jazyčkem na vahách se stane hráz Velkého rybníka. Když povolí, povodňová vlna vymaže Rakovník z mapy. Když vydrží, Rakovník bude zachráněn. Jak to dopadne, co myslíte? Každopádně byly následky

povodně v květnu roku 1872 hrozné. Údolími potoků a řek v severozápadních Čechách se tenkrát přehnaly vlny připomínající tsunami a smetly z povrchu zemského bezpočet domů a zahubily stovky lidí.

Pocuchané nervy si můžete uklidnit pozorováním ptačí fauny jesenických rybníků. Jaké ptačí druhy tady potkáte a kdy je nejvhodnější doba vyrazit na ornitologickou vycházku, vám poradí třinácté zastavení stezky. Víte, že na Jesenicku můžete natrefit i na majestátního orla mořského?

Poslední, čtrnácté zastavení naučné stezky pojednává o jednom z velkých činů starosty Franze Fassla, který na přelomu 19. a 20. století pozvedl Jesenici z ospalého koutu severozápadních Čech na moderní, životem pulzující město. Když v roce 1888 nastupoval do funkce, dal si jako své předsevzetí číslo 1, že do Jesenice přivede železnici. Z jeho snu nakonec vzešla nejdelší lokální trať v Rakousku-Uhersku dlouhá přesně 104 kilometrů a vedoucí ze středočeského Rakovníka přes Jesenici do západočeských měst Bečov a Bochov.

Ve stopách žuly

Tematická stezka, která není jen o kamení

Pojďte na vycházku za fenoménem Jesenicka, za ušlechtilou žulou! Přesvědčte se, jak zajímavý tento kámen dokáže být, kolik pozoruhodných a překvapujících souvislostí se ke zdejší žule pojí. Nenáročná okružní trasa okolím města Jesenice vás přenesе prostřednictvím poutavých textů a fotografií nejen do kamenolomů mezi lamače skal a kameníky, ale i na Pražský hrad, do císařské Vídně, na filmové plátno nebo do tajuplných podzemních obydlí trpaslíků. Poodhalíte i tajemství smírčích křížů, objevíte skrytou technickou a architektonickou krásu secesních jesenických vodáren a okouzlí vás melancholická nálada romantických jesenických rybníků.

Pastýřské kříže

Začátek čtyřkilometrové stezky je na náměstí před sloupem Nejsvětější trojice. Úvodní zastavení vás

*Sloup Nejsvětější trojice
na jesenickém náměstí*

ve stručnosti seznámí s historickou tradicí jesenického kamenictví a důkladně se podívá na zoubek záhadě takzvaných Pastýřských křížů, dvou smírčích křížů, umístěných před jesenickým muzeem. Následující zastavení vás přenesе až do bájných počátků Jesenice a pokusí se mimo jiné rozluštit tajemství podivné kamenné erbovní desky, zasazené do opěrné zdi pod jesenickým kostelem. Souvisela snad s bájným

Kostel sv. Petra a Pavla
Klíčová střílna v ohradní zdi kostela ↗
Fara →

3

Zaplať mýto, mělo přikazovat kolo z kamene.

Ve skutečnosti to ale asi bylo jinak.

Stejně jako všechny ostatní vodní díla v Jeseníku, i toto je zřejmě jen pozůstatkem po dřívějším, většího rozměru vodním díle. Jeho zbytky se nacházejí na území, které dnes tvoří park. V minulosti se zde nacházel vodní náhon, který sloužil k pohonu mlýna. Na jeho zbytky dnes můžeme jen dohadovat. Voda z náhonu byla přiváděna do mlýna, kde byla zpracovávána. Dnes je místo náhonu jen náhonem, který slouží k odvodu vody z parku.

Podle pověsti, která se v okolí mlýna šíří, měl být vodní náhon postavený z kamene. Voda z náhonu měla být přiváděna do mlýna, kde byla zpracovávána. Dnes je místo náhonu jen náhonem, který slouží k odvodu vody z parku.

VI STOPÁCH ŽULY

Zkamenělé srdce

Stejně jako všechny ostatní vodní díla v Jeseníku, i toto je zřejmě jen pozůstatkem po dřívějším, většího rozměru vodním díle. Jeho zbytky se nacházejí na území, které dnes tvoří park. V minulosti se zde nacházel vodní náhon, který sloužil k pohonu mlýna. Na jeho zbytky dnes můžeme jen dohadovat. Voda z náhonu byla přiváděna do mlýna, kde byla zpracovávána. Dnes je místo náhonu jen náhonem, který slouží k odvodu vody z parku.

Podle pověsti, která se v okolí mlýna šíří, měl být vodní náhon postavený z kamene. Voda z náhonu měla být přiváděna do mlýna, kde byla zpracovávána. Dnes je místo náhonu jen náhonem, který slouží k odvodu vody z parku.

Měšičku na nebi hlubokém. Slavnou árii zazpívala filmová Rusalka v lomu u Jesenice.

„Prostředím, které nás obklopuje,“ říká herečka Marie Thérèse, „která je v lomu u Jesenice, je velmi krásná. Je to místo, kde jsem se narodila. Je to místo, kde jsem se vyvíjela. Je to místo, kde jsem se stala herečkou.“

Marie Thérèse je herečka, která se narodila v Jeseníku. Je to místo, kde jsem se narodila. Je to místo, kde jsem se vyvíjela. Je to místo, kde jsem se stala herečkou.

osté bo

Stejně jako všechny ostatní vodní díla v Jeseníku, i toto je zřejmě jen pozůstatkem po dřívějším, většího rozměru vodním díle. Jeho zbytky se nacházejí na území, které dnes tvoří park. V minulosti se zde nacházel vodní náhon, který sloužil k pohonu mlýna. Na jeho zbytky dnes můžeme jen dohadovat. Voda z náhonu byla přiváděna do mlýna, kde byla zpracovávána. Dnes je místo náhonu jen náhonem, který slouží k odvodu vody z parku.

Dolní jesenická vodárna

← Pomník Marie Terezie ve Vídni. Architektonická část pomníku byla zhotovena z jesenické žuly

vladykou Bořitou z Jesenice,
jehož opevněné sídlo mělo
stát na místě jesenické fary?

Vášim mozgovým závitům
nedá odpočinout ani třetí
zastavení. Pojednává totiž
o tajemném jesenickém „cel-
ním kole“. Je to kamenná stéla
kotoučového tvaru s reliéfem
kříže na lici i rubu. O stáří
a účelu „celního kola“ se ne-
přestávají vést vzrušené a roz-
poruplné diskuze. Sloužilo za
formanských dob jako návěstí,
upozorňující na povinnost
zaplatit za použití kolemjdoucí
komunikace poplatek, tedy
clo, nebo spíše patří do okruhu
smírcích křížů, starodávných
pomníků vražd a dalších
nepřirozených a náhlých
odchodů z tohoto světa?

*Součástí stezek jsou
i hrátky s přírodou pro děti*

K tradici jesenického kame-
nictví neodmyslitelně patří
i pověsti o trpaslících. Čtvrté
zastavení vám prozradí, kde
ještě dnes můžete nalézt jejich
opuštěná podzemní doupata
a proč vlastně ze zdejšího
kraje trpaslíci zmizeli.

*Horní Fikač
← Dolní Fikač
↘ Památná alej
na hrázi Horního Fikače*

Jak to vlastně v kamenolomech na Jesenicku chodilo a které slavné stavby v Praze, Vídni a Budapešti zdejší žula ozdobila, se dozvíte na pátém a šestém zastavení.

Sedmé je pak věnováno historii jesenického vodovodu. Nuda? Ale kdeže! Městský vodovodní systém z roku 1906 byl nejen špičkovým technickým dílem, ale dodnes okouzluje i architektonickou krásou svých dvou secesních vodáren.

Poslední dvě zastavení, situovaná na hrázi mezi malebnými rybníky Horním a Dolním Fikačem, popisují, jak se těžba kamene podepsala na vzhledu zdejší krajiny. Že ji na jedné

straně připravila o některé její pozoruhodné kamenné kuriozity, na druhou stranu však dala vzniknout dnešnímu fenoménu opuštěných zatopených lomů, které se v mnoha případech staly unikátními enklávami chráněných druhů živočichů a rostlin a v případě lomu Bedlno i romantickou filmovou kulisou, která se objevila v několika známých snímcích včetně filmové adaptace opery Rusalka.

Boží kámen

↙ *Kámen se stopami
lamačských klínů*

↘ *Kostel v Krtech*

Krtská naučná stezka

Výcházka mezi starými lomy a pohádkovými kameny

Až vstoupíte do Krtských skal, rázem pochopíte, proč právě tady se odehrává tolik nadpřirozených pověstí o skřítcích, šedých mužíčcích, o setkáních s pekelnými i nebeskými bytostmi. Krtské skály, oblast opuštěných žulových lomů, chráněná pro své estetické a přírodní hodnoty jako přírodní památka, je totiž zkrátka jako vystřižená z ilustrace k pohádkové knize. Zvláště mlhou zastřená říjnová a listopadová rána probarvená sytými odstíny podzimní přírody, jsou tady prostě k nevylicení krásná. Paříž je prý nejromantičtější v dešti a pošmourné počasí nejlíp sluší i Krtským skalám. Je to láska do nepohody. Zeptejte se těch, kteří Krtské skály znají jako své boty.

Krtskými skalami vás zasvěceně provede nová Krtská naučná stezka. Začíná na návsi v Krtech a má pět vlastivědných zastavení. Seznámíte se s historií Krt, které patří k nejstarším sídlům Jesenicka (jak ostatně dokládá i starobylý okrouhlý půdorys krtské návsi), zavítáte k Čertovu kameni se dvěma prohlubněmi ve tvaru podkov, které podle pověsti nejsou nic jiného než otisky kopyt hloupého čerta, jenž na kámen zadupal ze vzteku z prohrané sázky s chytrým krtským chalupníkem. Dozvíte se též, že do Krtských skal jednou sestoupil dokonce sám pán Bůh, ale především vás čeká exkurze do historie krtských

žulových lomů, které v době svého největšího rozmachu na přelomu 19. století a 20. století zaměstnávaly až sto dělníků. Rychlému rozvoji krtských lomů tenkrát hodně pomohla nová železná dráha z Rakovníka do Bečova,

Horní krtský lom

uvedená do provozu v letech 1897–8. Z krtského nádraží se pak zdejší šedomodrá žula rozvážela na stavby po celých severozápadních a západních Čechách, ale i do Prahy i na opačnou stranu, do Bavorska. Prostřednictvím dobových i současných snímků si prohlédnete některé objekty, vystavěné s menším či větším podílem krtské žuly a v duchu se projdete i po tom nejznámějším z nich – pražském mostu císaře Františka Josefa, dnešním mostu Legii.

Král jesenických viklanů

Povedlo se! Populární kuriozita po 50 letech opět ožila

Není ve zdejší kraji jediný svého druhu, rozhodně je ale jedinečný a každopádně nejslavnější. A proto se píše s velkým V – Viklan. Jako o „zvláště pozoruhodné hříčce přírody“ se o kývavém kameni na Kněží hoře za Jesenicí psalo už v první polovině devatenáctého století. Pro zdejší kraj představuje stejně nezaměnitelný a uctíváný symbol jako pro Pardubice perník a pro Plzeň pivo. Jeho výsostným postavením neotřásl ani vandalové, kteří několikrát zadřeli jeho citlivý mechanismus. Naposledy to trvalo víc než padesát let, než se Viklan podařilo spravit a opět se hrčivě zhouplo tam a zase zpátky.

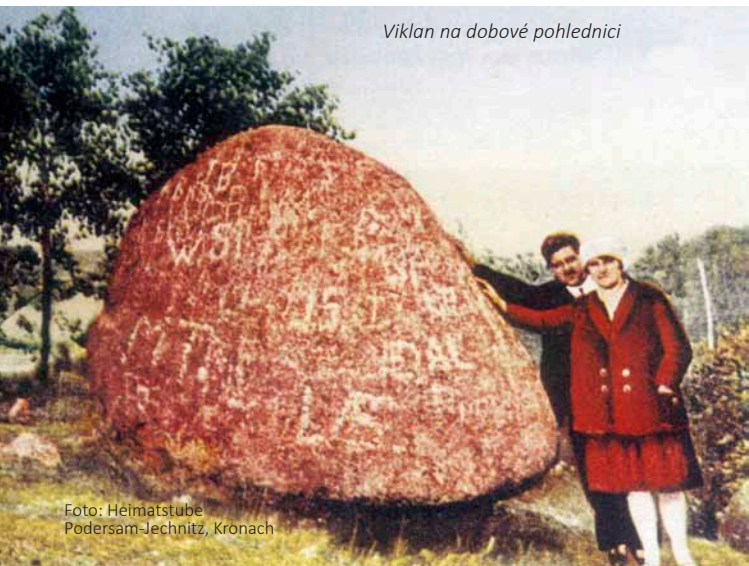
Od šedesátých let minulého století stál porouchaný Viklan jako přikovaný, dokud nepřišel na pomoc muž, který se proslavil po celém světě, když

Foto: Heimatstube
Podersam-Jechnitz, Kronach

*Viklan sloužil
i jako houpací kůň*

v osmdesátých letech minulého století naučil díky svému důvtipu „chodit“ mamutí kamenné sochy moai na Velikonočních ostrovech. Inženýr Pavel Pavel přijal pozvání do Jesenice a v květnu 2014 velel bleskové operaci, která potvrdila správné

Viklan na dobové pohlednici

Foto: Heimatstube
Podersam-Jechnitz, Kronach

Foto: Radomír Dvořák

Foto: Radomír Dvořák

Foto: Radomír Dvořák

Foto: Radomír Dvořák

Úspěšné znovuosazení Viklanu v roce 2014

tušení, že Viklan ještě neřekl své poslední slovo. Sedmitunový žulový kolos na Kněží hoře už sice není ten čiperný mladík, který se povolně vychýlil z osy, sotva se o jeho bok otřel nezbedný větřík, a dlouho pak svižně kmital ze strany na stranu jako kyvadlo, teď se do něj musí pořádně drcnout, aby se uráčil předvést své proslavené číslo, a své jediné, neochotné zhoupnutí přitom navíc doprovází nerudným brumláním, nicméně je zpátky. Starý, dobrý král Viklan je zpátky!

Víte, že viklany sloužily vzhledem ke své výjimečnosti k nejružnějším čarovným a jiným obskurním praktikám, dokonce jako nástroj k přezkoumávání manželské věrnosti? Jak to fungovalo, vám prozradí naučný panel u Viklanu.

Viklan najdete v lese za Velkým rybníkem, cca 3 km od jesenického náměstí na trase naučné stezky Jesenicko.

Vlastivědné muzeum

Historické expozici vévodí unikátní skleněný poklad

Odnepaměti sloužilo k zásobování Jesenice vodou primitivní dřevěné potrubí, které vedlo z takzvaného Potrubního rybníčku na Drahoušském potoce. Potrubí odzvonilo v roce 1906, kdy byl uveden do provozu nový moderní vodovodní systém s přípojkou do každé domácnosti a stáje. Představení města tenkrát moudře usoudili, že nespolehlivé dřevěné roury nepatří do moderní doby, nýbrž do muzea. A tam dnes také dva ukázkové díly této stařícké technické kuriozity můžete skutečně vidět nenápadně zavěšené na stěně v průjezdu.

Vedle dřevěného potrubí z vyvrtaných kmenů se Vlastivědné muzeum v Jesenici může pochlubit řadou dalších pozoruhodných regionálních exponátů v čele s takzvaným Tleským pokladem, baňatou konvicí plnou drobných skleněných kroužků, které ve středověku sloužily jako dočasná náhrada za nedostatečné kovové mince. Nálezy středověkých skleněných „mincí“ jsou známé i odjinud, tolik pohromadě se jich ovšem našlo jen a pouze v Tleskách u Jesenice.

V historické expozici muzea je k vidění i barokní obraz Umučení svatého Vavřince s vyobrazením příslušníků šlechtického rodu Černínů, starobylé cechovní památky nebo ukázky nádobí používaného v místních domácnostech v 19. a na počátku

20. století. V muzeu najdete i „selskou světnici“ s lidovým nábytkem a dobovým vybavením, historickou lékárnu a přírodopisné oddělení. Stálé expozice doprovázejí krátkodobé výstavy, přednášky a další osvětové a kulturní pořady. Vyhlášenou akcí jesenického muzea jsou zářijové Štrúdlové slavnosti. Tak si je nenechte ujít a přijďte ochutnat nejlepší štrúdlý od jesenických hospodyněk.

**Pokladna muzea
slouží zároveň jako
informační centrum
a prodejna regionálních
suvenýrů.**

OTEVÍRACÍ DOBA:

Pondělí • zavřeno

Úterý • 8.00 – 15.30

Středa • 8.00 – 15.30

Čtvrtek • 8.00 – 15.30

Pátek • 8.00 – 15.30

Sobota • 8.00 – 12.00

Neděle • 13.00 – 17.00

☎ 313 59 93 59, 731 449 327

✉ jesenice@muzeumtgm.cz

🌐 www.muzeumtgm.cz

Štrúdlové slavnosti

Foto: Vlastivědné muzeum Jeseník

*Obraz
Umučení
sv. Vavřince*

Petrohrad

Cíl pro romantické poutníky

Nedejte na pověsti. Největší z pokladů vrchu Všech svatých u Petrohradu je totiž k mání i bez kouzelného zlatého klíče. Prostě jen otevřete oči a rozprostře se před vámi v celé své opojné kráse. Klenotem, o němž je řeč, je úchvatný výhled na panorama Českého středohoří, Krušných hor a Doupovských hor, který svého času okouznil i básníka Jaroslava Vrchlického či romantického poutníka po historii českých hradů Franze Alexandra Hebera.

*Romantická umělá zřícenina
na vrchu Všech svatých*

Vrch Všech svatých získal své jméno podle rotundové kaple, kterou tam v 17. století založil hrabě Heřman Černín na troskách středověkého hradu Petrohradu. Z něj se kromě hromádky kamení a kupy romantických pověstí o ukrytých pokladech a půlnočních přízracích nezachovalo téměř nic.

Petrohradské panství patřilo rodu Černínů přes tři sta let (1622–1945). Ze zdejšího zámku vybudovali jedno z nejmalebnějších šlechtických sídel v Čechách. Černínové měli vytríbený vkus a v Petrohradu to bylo vidět.

Na zámek navazoval rozsáhlý krajinářský park, který na přelomu 18. a 19. století založil hrabě Jan Rudolf Černín, tvůrce proslulého romantického parku v nedalekém Krásném Dvoře. V budování parku pak pokračovali jeho potomci, zejména syn Evžen Karel. Ten mimo jiné dal na vrchu Všech svatých vystavět romantickou rozhlednu ve formě zříceniny a na vyhlídkový ochoz nechal upravit i torzo okrouhlé věže, jediné části hradu Petrohradu, která unikla úplné zkáze.

Nádvoří petrohradského zámku kolem roku 1900 na dobové pohlednici

Ve své vrcholné podobě měl park rozlohu tři sta hektarů, které protkávalo neuvěřitelných dvě stě kilometrů cest a stezek. Největší údiv vzbuzovaly (a dodnes vzbuzují) fascinující skalní útvary roztroušené na svazích vrchu Kozinec, Spáleného vrchu a vrchu Špičník, především Eustachovy skály (dnes Petrohradské skály, ležící při zelené trase směrem na Vlčí horu, 0,5 km z turistického rozcestí pod hradem Petrohradem).

Petrohradský park

Zámek Petrohrad slouží v současnosti jako psychiatrická léčebna. Většina romantických staveb v zámeckém parku zanikla a ani park samotný není v dobrém stavu. Působivé krajinářské partie s loukami, solitérními stromy a skupinami stromů se dochovaly při západním křídle zámku. Pralesovitá část parku na svazích vrchu Všech sva-

tých byla vyhlášena chráněným územím v rámci soustavy nejhodnotnějších přírodních lokalit Evropy Natura 2000. Vrchu Všech svatých, zámku a parku Petrohrad je věnováno čtvrté a páté zastavení naučné stezky Jesenicko.

Na úpatí vrchu Všech svatých, na rozcestí červené turistické trasy a cesty do Stebna roste jeden z nejstarších a nejmohtnějších dubů v Čechách, tzv. Tlustý či Petrohradský dub. Jeho stáří se odhaduje na více než 900 let.

Tlustý (Petrohradský) dub

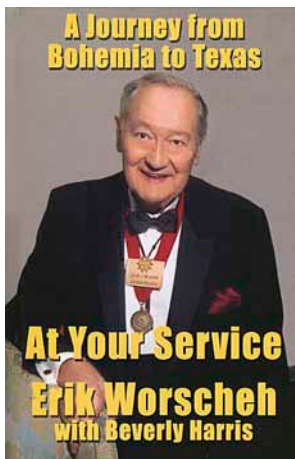

Velká jména Jesenice

Vydejte se po stopách místních historických osobností

Byl nadaný malíř, hrál dobře na klavír a cizí jazyky mu šly skoro samy. Uvažoval proto o kariéře diplomata, nakonec se ale rozhodl pokračovat v rodinné tradici a stát se hoteliérem. Jednou by nejspíš převzal vyhlášený hotel svých rodičů v Jesenici, kdyby o něj v roce 1945 nepřišli. Byli Němci a museli z Jesenice pryč. V jedenapadesátém tak **Erik Worschech** odjel s uzlíčkem svršků a pěti dolary v kapse do Ameriky. Začínal tam jako kuchyňský pomocník v newyorském hotelu Waldorf-Astoria a dotáhl to až na vrcholového manažera nejskvělejšího hotelu Ameriky, jak se tituloval luxusní hotel Shamrock-Hilton v Houstonu.

*Erik Worschech
na obálce své biografie*

Hned vedle bývalého hotelu Worschech stojí v Jesenici impozantní secesní budova někdejší obecné a měšťanské

školy, která je spjata s dalším z velkých jmen v historii Jesenice – starostou **Franzem Fasslem**. Město vedl v letech 1888-1918. Sám sebe skromně označoval za dveřníka pokroku. Cokoliv považoval pro Jesenici za dobré a prospěšné, to se jí s nezdolnou vytrvalostí snažil opatřit. Na předlouhém seznamu jeho úspěchů stála na horních příčkách železnice, moderní vodovod a zmíněná nová školní budova.

*Budova bývalé obecné
a měšťanské školy v Jesenici*

Nevídaná a nezištná obětavost byla charakteristická i pro evangelického faráře **Walthera Reinharda**, který v letech 1920-21 přeměnil bývalý hotel Kirtschl na jesenickém náměstí na velký dětský domov Heimat für Heimatlose. V domově zavedl revoluční systém rodinných skupin (8-12 dětí a stálá vychovatelka), čímž o hodně předběhl svou dobu. Pro záchranu opuštěných a nechtěných dětí dělal farář Reinhard první poslední. Na služebních cestách

dokonce přespával na nádraží, aby ušetřil peníze, kterých jesenický domov nikdy neměl nazbyt.

Budova někdejšího dětského domova Heimat für Heimatlose

Foto: Markéta Hartlová

Happeningy Muzea Jesenická továrna jsou vždy plné překvapení

„Stavte se u Lüftnera na Václavském. Mají je tam!“, hlásal mezi světovými válkami reklamní slogan populárního pražského obchodního domu s domácími potřebami Lüftner. Obchod založil selfmade-man **Karel Lüftner**, rodák z Tlستek u Jesenice. Vyučil se u Rotta železářským kupcem a v padesátých letech 19. století nastartoval svou samostatnou podnikatelskou dráhu. Postupně otevřel v centru Prahy několik obchodů s železářským zbožím, domácími a kuchyňskými potřebami, nástroji a surovinami pro obuvníky, sedláře, řemenáře atd., galanterii a dalším sortimentem

a nakonec i velký obchodní dům na Václavském náměstí. Kromě toho vlastnil v Jesenici továrnu na výrobu obuvnického kování a velký zemědělský statek. S osobností Karla Lüftnera a historií výroby obuvnického kování v Jesenici se můžete blíže seznámit v netradičním muzeu Jesenická továrna, které se nachází v areálu bývalé Lüftnerovy podkúvkárny v Oráčovské ulici čp. 10. Otevírací doba: Po-pá 14-17, jinak po domluvě na telefonu 606 731 714, www.jesenickatovarna.cz)

Zajímá vás, které další osobnosti se zapsaly do historie zdejšího kraje? Pak sáhněte po publikaci Osobnosti Jesenice a Petrohradu, kterou v roce 2014 zpracoval kolektiv regionálních autorů. Vedle E. Worscheha, F. Fassla, W. Reinharda a K. Lüftnera vám přiblíží například i osudy některých příslušníků šlechtického rodu Černínů, dozvíte se, která stavba v Jesenici nese rukopis proslulého barokního stavitele F. M. Kaňky, a defilovat před vámi budou i výrazné osobnosti Jesenice druhé poloviny 20. století a počátku nového tisíciletí.

Nebe, peklo, kámen

Jesenicko je krajem Božích i Čertových kamenů

Když sedmého dne Bůh sestoupil z nebeských výšin, aby obhlédl právě stvořený svět, zavítal podle pověsti i na Jesenicko. Obklopený suitou andělů chodil křížem krážem krajem a posuzoval své dílo,

Boží kámen u Sosně

až ho dostihla obyčejná pozemská únava. Nebešťané se proto sesedli na zaoblený balvan, podobný velikému pecnu, aby si odpočinuli. Tenkrát na počátku světa ještě kameny a skály nebyly tak tvrdé jako dnes. Bůh je tvaroval z měkkého těsta a pak je dával na sluníčko, aby se pomaloučku a pořádně upekly. Jelikož nebeští inspektoři přece jen navzdory své éterické podstatě podléhali zemské gravitaci, hladký povrch ještě nedopečeného balvanu se pod jejich lehýnkou vahou, vrtěním a poposedáváním všelijak

zprohýbal a pomačkal. Tak podle pověsti vznikl nejpodivnější z pověstmi obestřených balvanů, roztroušených v krajině Jesenicka, Boží kámen u Sosně. Leží v blízkosti opuštěného jámového lomu v lese na Obecním vrchu a jeho krabatý povrch připomíná efektně, do vysokých, ostrých hřbetů nařasenou látku.

Jiný Boží kámen leží v Krtských skalách a nedaleko od něj najdete i Čertův kámen s otisky pekelníkových kopyt. Svůj kámen má na Jesenicku i partron lovců svatý Hubert. Nachází se poblíž zámku Svatý Hubert při modré turistické trase do osady Smrk. Podle pověsti k němu svého času přicházela celá procesí místních dívek, žhavých do vdávání. Uvěřily totiž staré pověře, že jim kámen dokáže přičarovat ženicha. Stačilo prý na kámen usednout a do roka bylo děvče šťastně pod čepcem.

Kámen sv. Huberta